

7. Zákon na ochranu zvířat proti týrání - ochrana hospodářských zvířat

Za hospodářské zvíře se považuje zvíře, které je chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely. Hospodářskými zvířaty jsou zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací. Tento výčet však není konečným, hospodářským zvířetem tedy může být kterékoliv zvíře, z něhož má chovatel nějaký hospodářský užitek.

Zákon na ochranu proti týrání řeší ochranu hospodářských zvířat mimo jiné výčtem zakázaných činností s těmito zvířaty. Dále zvířata pocházející ze třetích zemí, která jsou dovážena na naše území, musí mít osvědčení, že se zvířata bylo zacházeno přinejmenším rovnocenným způsobem jako v České republice. Chovatel hospodářských zvířat je povinen zajistit s ohledem na druh zvířete, stupeň jeho vývoje, adaptaci a domestikaci vhodné životní podmínky, ty musí odpovídat fyziologickým a etologickým potřebám daného druhu, aby jim při chovu nebylo působeno utrpení a byla zajištěna jejich pohoda. K chovu hospodářských zvířat musí chovatel zajistit dostatečně početný a odborně způsobilý personál s dostatečnými teoretickými a praktickými znalostmi o příslušném druhu, kategorii a chovatelském systému. Zaměstnanci musí být schopni rozpoznat zjevné příznaky zhoršeného zdravotního stavu a změny v chování zvířat. Musí být schopni určit, zda je prostředí vhodné k zachování zdraví a pohody hospodářských zvířat.

Hospodářská zvířata nesmí být chována v izolaci, pokud jim to působí utrpení. Vyhláška o minimálních standardech výslovně zakazuje chovat v izolaci telata starší osmi týdnů a ovce a kozy s výjimkou období porodu. Izolace je však povolena v situacích jako jsou např. nálezové či zdravotní důvody. Taková zvířata, na nichž se projeví příznaky onemocnění nebo zranění musí být bez odkladu náležitě ošetřena a vyžaduje-li to situace, musí být izolována ve vhodném ustájení. Zvířata nesmí být chována v takových skupinách nebo prostorách, kde by na sebe vzájemně útočila a působila si tak vzájemně utrpení. Velikost skupiny nebo prostoru musí zvířatům umožňovat přirozený odpočinek a řádnou péči o své tělo a musí zvířatům umožňovat uspokojování svých potřeb v příjmu potravy a vody a také dalších potřeb nezbytných pro jejich zdraví a život. Volnost pohybu nesmí být omezována způsobem, který by zvířatům působil utrpení. Ustájení musí hospodářským zvířatům umožnit bez obtíží uléhat, odpočívat, vstávat a pečovat o povrch svého těla. Dále také vidět na ostatní zvířata. Prostor pro ležení musí být pohodlný, čistý a s řádným odtokem tekutých odpadů.

Hospodářská zvířata musí dostávat potravu, která je vhodná pro jejich druh a stáří. Musí jí dostávat v dostatečném množství, které vede k uspokojení jejich potřeby a všechna hospodářská zvířata musí mít přístup ke krmivu v intervalech vhodných pro jejich fyziologické potřeby. Zvířata musí mít rovněž přístup k vodě. Voda nesmí ohrožovat zdravotní stav zvířat a technologie napájení musí umožňovat v závislosti na druhu a kategorii uspokojovat potřeby tekutin. Zařízení pro krmení a napájení musí být umístěno tak, aby bylo minimalizováno znečištění krmiva a vody a aby bylo vyloučeno zápolení o krmivo a vodu mezi zvířaty. Krmivo

nebo nápoj nesmí být podávány způsobem, který vyvolává zbytečné utrpení. Krmiva musí splňovat podmínky stanovené zákonem č. 91/1996 Sb., o krmivech.

Hospodářská zvířata musí být chována s ohledem na druh a věkovou kategorii nebo hmotnost a další specifické podmínky nároků na jejich ochranu a pohodu dle stanovených minimálních standardů. Minimální standardy jsou stanoveny ve vyhlášce č. 208/2004 Sb. Nesmí být trvale chována ve tmě, a naopak ani bez náležitého odpočinku od umělého osvětlení. Při chovu hospodářských zvířat se nesmí používat způsoby či postupy plemenitby, které mohou způsobit zranění nebo utrpení. Nesmí být chována zvířata, u nichž lze předpokládat, že v příštích generacích budou mít genetické vady, které budou mít škodlivé účinky na jeho zdraví a životní pohodu.

Technologická zařízení, všechna automatická a mechanická zařízení mající význam pro zdraví a pohodu zvířat i zvířata chovaná v intenzivních chovech musí být nejméně jedenkrát denně prohlédnuta. Případné závady, které by mohly ohrožovat zdraví zvířat, musí být co nejdříve odstraněny. Pokud by kvůli nevhodné technologii došlo k utrpení nebo poškození zvířat, je nutné takovou technologii změnit nebo upravit. Pomůcky na přivazování hospodářských zvířat musí být pravidelně kontrolovány a upravovány, aby bylo maximálně omezeno riziko udušení nebo jiného poranění zvířete. Chovatelé musí zajistit stabilní nebo mobilní osvětlení, aby mohla být zvířata či příslušné technologie důsledně prohlédnuty v kteroukoliv denní či noční dobu.

V chovu musí být k dispozici nástroje a pomůcky k okamžitému poskytnutí první pomoci, pomoci při porodu či náhlém onemocnění, vyprošťovací nářadí (vhodné z hlediska chovaného druhu a používané technologie), zařízení k nakládce a vykládce zvířat a dále nástroje k okamžitému omráčení a vykrvení hospodářského zvířete při nucené porážce. Hospodářským zvířatům, která nejsou chována v budovách, musí být poskytnuta ochrana před nepříznivými povětrnostními podmínkami, predátory a riziky ohrožujícími jejich zdraví. V intenzivních chovech musí být zajištěno dostatečné větrání. Pokud je zajištěno umělým větracím systémem, musí být vybaven poplašným systémem, který upozorní na selhání či poruchu větrání. Pro takové případy musí být zřízen pomocný systém, který zajistí větrání do obnovení funkce větracího systému. Chovatel je také povinen učinit opatření, která jsou nezbytná pro zabránění úniku hospodářských zvířat.

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Bližší podmínky chovu určené pro jednotlivé druhy hospodářských zvířat stanovuje vyhláška o minimálních standardech, která je prováděcí vyhláškou k zákonu na ochranu zvířat proti týrání. Tato vyhláška stanovuje minimální standardy zařízení pro hospodářská zvířata, obecné požadavky pro chov hospodářských zvířat a dále specifikuje minimální standardy pro ochranu skotu, prasat, ovcí a koz, koní, kachen, hus a krůt, nosnic, kuřat chovaných na maso a běžců, kožešinových zvířat a jelenovitých chovaných ve farmovém chovu. Vyhláška specifikuje požadavky na stáje, neboli místa k ustájení hospodářských zvířat, zejména požadavky na podlahy a materiály ve stájích použité.

Mezi obecnými požadavky na chov hospodářských zvířat uvádí, že je třeba hospodářská zvířata od narození navýkat na přítomnost člověka a kontakt s ním a provádění základních chovatelských úkonů, že je třeba věnovat zvýšenou pozornost samicím v období březosti, porodu a po porodu. Dále je zvířata možné trvale chovat na pastvinách a ve výbězích pouze

pokud jsou na tento styl chovu navyklá, přičemž ve výbězích nebo na pastvinách musí být zabezpečen zdroj vody proti zamrznutí. Volnost pohybu hospodářských zvířat ve výbězích nebo na pastvinách nesmí být omezena připevněním závaží nebo podobného předmětu ke zvířeti, svázáním zvířat, svázáním jejich končetin nebo svázáním více zvířat k sobě. Žádná zvířata uvedená ve vyhlášce s výjimkou koní oslů a jejich kříženců nelze používat a cvičit jako jízdní, případně na ně nasedat. Dále se vyhláška věnuje specifikům pro ochranu jednotlivých druhů a konkrétních kategorií při chovu a upřesňuje požadavky zákona. Ve vyhlášce nalezneme například maximální povolené limity hluku, požadavky na osvětlení, minimální podlahové plochy ve stájích pro jedno zvíře atd.

U kuřat chovaných na maso a prasat některé podrobnosti stanovuje přímo zákon. Chovatel kuřat chovaných na maso musí dle zákona předávat hlášení o chovu kuřat chovaných na maso pověřené osobě dle plemenářského zákona (Českomoravská společnost chovatelů). Dále musí vést záznamy o chovu, uchovávat je po dobu alespoň 3 let a na vyžádání je předložit orgánu ochrany zvířat. Maximální hustota osazení v hospodářství s chovem kuřat chovaných na maso, respektive v hale, ve které je hejno kuřat chováno nesmí překročit 33 kg/m^2 využitelné plochy, tedy plochy se stelivem, která je kuřatům přístupná. Po splnění zákonem daných požadavků může chovatel po předchozím nahlášení pověřené osobě zvýšit hustotu osazení na maximálně 39 kg/m^2 využitelné plochy. *(Živá hmotnost takového kuřete je 2,5 - 2,8 kg, tzn. při hustotě 33 kg/m^2 může být na jednom m^2 až 13 kuřat, při hustotě 39 kg/m^2 může být na jednom m^2 až 15 kuřat.)*

Zákon vyžaduje, aby chovatel poskytl všem osobám, které mají pečovat o kuřata chovaná na maso, nebo je mají odchytávat a nakládat, poučení týkající se požadavků na ochranu zvířat, včetně požadavků na způsoby porážení používané v hospodářstvích. Chovatel musí také zajistit, aby za každý chov kuřat chovaných na maso byla stanovena osoba, která bude odborně způsobilá a získá osvědčení o způsobilosti k péči o kuřata chovaná na maso (absolvuje kurz odborné přípravy). Tato ustanovení se nevztahují na hospodářství, která mají méně než 500 kuřat, na hejna kuřat pro rozmnožovací chov, na líhně, na kuřata z extenzivního chovu ve vnitřních prostorách a z chovu ve volném výběhu a na kuřata z ekologického chovu.

Chovatelům prasat zákon ukládá povinnosti týkající se poučení zaměstnanců a kurzu k péči o prasata. Každý chovatel, který chová prasata pro odchov a výkrm musí zajistit, aby ošetřovatel prasat obdržel pokyny a poučení o péči o prasata dané tímto zákonem. Tyto pokyny může obdržet od chovatele, nebo se může zúčastnit kurzu k péči o prasata a osobně tak získat osvědčení. O předávání pokynů ošetřovatelům prasat je chovatel povinen vést záznamy a uchovávat je ještě 3 roky po ukončení činnosti těchto osob.

Hospodářská zvířata jsou převážně chována za účelem zisku živočišných produktů. Nesmíme tedy v souvislosti s nimi opomenout ochranu zvířat při usmrcování. Zákon na ochranu zvířat proti týrání stanovuje požadavky na odbornou způsobilost osob provádějících porážku zvířat a dále požadavky na uspořádání, konstrukci a vybavení jatek. Více tyto informace rozvádí vyhláška č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování. V této vyhlášce nalezneme i požadavky na omračování a nákresy a popis míst na hlavě, na které je veden omračovací úder. Podrobně jsou požadavky na ochranu zvířat při usmrcování stanoveny legislativou EU - Nařízením Rady (ES) č. 1099/2009 o ochraně zvířat při usmrcování. Zde jsou dány metody omračování pro jednotlivé druhy a kategorie zvířat, postupy při kontrole omračení, standardní

operační postupy a úkony související s manipulací se zvířaty na jatkách, ale také požadavky na jatky a pracovníky. Toto nařízení se však nevztahuje na usmrcování zvířat při lovu nebo rekreačním rybolovu, při kulturních nebo sportovních akcích a na domácí porážku drůbeže, králíků a zajíců. Postupy při domácí porážce drůbeže, králíků a zajíců a stejně tak i postupy při usmrcování ryb, jsou stanoveny zákonem na ochranu zvířat proti týrání.